

УДК 341.44

Захаров Д.О.

*к.ю.н., доцент кафедри адміністративно-правових та кримінально-правових дисциплін
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ ТА МЕЖ ДОКАЗУВАННЯ ПРИ ВИРІШЕННІ ПИТАННЯ ПРО ВИДАЧУ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНILI КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ (ЕКСТРАДИЦІЇ)

Постановка проблеми. Стаття присвячена визначенню предмету та меж доказування при вирішенні питання про видачу осіб, які вчинили кримінальна правопорушення (екстрадиції). Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 541 КПК України видача особи (екстрадиція) – видача особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку. Екстрадиція включає: офіційне звернення про встановлення місця перебування на території запитаної держави особи, яку необхідно видати, та видачу такої особи; перевірку обставин, що можуть перешкоджати видачі; прийняття рішення за запитом; фактичну передачу такої особи під юрисдикцію запитуючої держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі питанням екстрадиції присвячена значна увага вчених. Їх у своїх працях досліджували А. Маланюк, В. Маляренко, М. Пашковський, А. Сизоненко, С. Лихова, М. Свистуленко, Т. Гавриш, М. Смирнов та інші.

Формулювання завдання дослідження. Процесуальна форма кримінального провадження, яка передбачає обґрунтоване вирішення питання щодо екстрадиції.

Виклад основного матеріалу. Розширення та належне регулювання в національному кримінально-процесуальному законодавстві правил міжнародної співпраці при розслідуванні злочинів є необхідною гарантією самого правосуддя, гарантією не менш важливою, ніж традиційні інститути кримінального судочинства [1, с. 70].

В ст. 4 КПК України встановлено принципове положення: кримінальне провадження на території України здійснюється з підстав та в порядку, передбачених КПК України, незалежно від місця вчинення кримінального правопорушення. Виходячи з цього особа, яка вчинила злочин за межами України, попадаючи у сферу кримінально-процесуальних відносин, повинна мати всі гарантії захисту її прав, встановлені вітчизняним законодавством. Це стосується і права на справедливий судовий розгляд, закріпленого у ст. 21 КПК України. Судовий порядок розгляду питання про видачу представляється оптимальним в тому відношенні, що в рамках судових процедур забезпечує ряд фундаментальних правових гарантій для осіб, що піддаються застосуванню відповідних примусових заходів. Крім того, передбачений законом порядок оскарження рішення суду дозволяє домогтися більшої обґрунтованості рішення про екстрадицію шляхом його розгляду в суді вищої інстанції, розширює рамки правового захисту особи, що екстрадується [2, с. 42].

В процесі судового розгляду питання щодо можливості видачі особи, яка вчинила кримінальне правопорушення суд повинен встановити наявність підстав для видачі та відсутність підстав для відмови у видачі. Сукупність даних обставин визначає предмет доказування у даній категорії проваджень. Предметом розгляду є законність і обґрунтованість рішення про видачу. Якщо проводити аналогію з обвинувальним актом, можна сказати, що документом який визначає межі судового розгляду в даному випадку є запит

компетентного органу іноземної держави про видачу особи.

Як зазначає М. Йотсен, серед найбільших труднощів у питаннях видачі та взаємної правової допомоги, є відсутність інформації про те, як має бути сформульований запит про екстрадицію, для того щоб облегшити його розгляд, і відсутність інформації про те, які дії в запитуваній державі буде вжито для його перевірки [3, с. 16]. Стаття 573 КПК України встановлює мінімальні вимоги до змісту запиту за відсутності яких він не підлягає розгляду, а саме наявність інформації що за законом України хоча б за один із злочинів, у зв'язку з якими запитується видача, передбачено покарання у виді позбавлення волі на максимальний строк не менше одного року або особу засуджено до покарання у виді позбавлення волі і невідбутій строк становить не менше чотирьох місяців. Інші обставини з'ясовуються в ході екстрадиційної перевірки, спрямованої на виявлення обставин, що можуть перешкоджати видачі особи. Її обсяг залежить від того спрощений або звичайний порядок видачі застосовується у конкретному випадку. При спрощеному порядку, слідчий суддя, розглянувши письмову згоду особи на екстрадицію, зобов'язаний переконатися, що особа, яка підлягає видачі, добровільно погоджується на свою видачу і усвідомлює всі наслідки цієї видачі, після чого постановляє ухвалу про затвердження згоди особи на її спрощену видачу або про відмову в цьому. Тобто, належні межі доказування визначаються дослідженням запиту, письмової згоди особи та її обов'язковим допитом, з питань зазначених у ст. 588 КПК України.

Звичайний порядок передбачає проведення більш обширної пізнавальної діяльності. Він застосовується у випадку оскарження

рішення про екстрадицію слідчому судді, який в залежності від змісту скарги повинен перевірити наявність підстав для відмови у видачі особи. Згідно з загальним правилом, передбаченим ч. 3 ст. 26 КПК України, слідчий суддя, суд у кримінальному провадженні вирішують лише ті питання, що винесені на їх розгляд сторонами та віднесені до їх повноважень КПК України. В той же час, глава 44 не містить вимог до скарги, яка подається на оскарження рішення про екстрадицію.

Висновки. Виходячи з цього, керуючись загальними засадами кримінального провадження, можна дійти висновку, що якщо особа у скарзі виражає незгоду з екстрадицією, посилаючись на її загальну незаконність, слідчий суддя у даному випадку повинен буде перевірити відсутність усіх підстав для відмови у видачі. У зв'язку з цим, слід згадати, що такий документ, як Типовий договір ООН про екстрадицію, передбачає сім імперативних (обов'язкових) і вісім факультативних підстав для відмови від екстрадиції. Не менше підстав для невиконання запиту про видачу міститься і в міжнародних договорах про видачу.

Частина 4 ст.591 КПК України обмежує предмет судового розгляду, зазначаючи, що при розгляді скарги слідчий суддя не досліджує питання про винуватість та не перевіряє законність процесуальних рішень, прийнятих компетентними органами іноземної держави у справі стосовно особи, щодо якої надійшов запит про видачу (екстрадицію). К.Б. Калиновський вважає, що при цьому може досліджуватися питання про наявність самого діяння, у зв'язку з яким зроблено запит, його місце, час і характер [4, с. 696]. З такою позицією складно погодитися через відсутність реальної можливості повноцінно дослідити факт можливого вчинення злочину.

Анотація

У статті досліджуються окремі питання щодо визначення предмету та меж доказування при вирішенні питання про видачу осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиції).

Ключові слова: екстрадиція, порядок видачі, предмет доказування, межі доказування, клопотання, запит.

Аннотація

В статье исследуются отдельные вопросы определения предмета и пределов доказывания при решении вопроса о выдаче лиц, совершивших уголовное преступление (экстрадиции).

Ключевые слова: экстрадиция, порядок выдачи, предмет доказывания, пределы доказывания, ходатайство, запрос.

Zakharov D.O. Determination of the subject and limits of evidence when solving on the extradition of persons having committed a criminal offence

Summary

The article examines certain questions of the determination of the subject and limits of evidence when deciding on the extradition of the persons who have committed a criminal offence.

Key words: extradition, order of issue, subject of proof, limits of evidence, petition request.

Список використаних джерел:

1. Волеводз А.Г. Концептуальные проблемы совершенствования регламентации уголовно-процессуальных аспектов международного сотрудничества в проекте УПК РФ / А.Г. Волеводз // Юрист. – 2001. – №1. – С.68–78.
2. Сафаров Н.А. Экстрадиция в международном уголовном праве: проблемы теории и практики. Extradition in International Criminal Law : Problems of Theory and Practice / Сафаров Низами Абдуллаевич /– М.: Волтерс Клувер, 2005.–416 с.
3. Matti Joutsen The European Union and Cooperation in Criminal Matters: the Search for Balance // The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations. – Helsinki, 2006. – <http://www.heuni.fi>.
4. Уголовный процесс : учебник / А.В. Смирнов, К.Б. Калиновский ; под общ. ред. проф. А.В. Смирнова. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : КНОРУС, 2008. – 704 с.